

A 20. század elején jelent meg egy, a maga korában sokat vitatott, mára már jobbára feledett tudós könyv, a német evangélikus teológus, William Wrede munkája: "A messiási titok az evangéliumokban" címmel. Wrede tézisének, vagy inkább munkahipotézisének lényege az, hogy Márk evangélista tudatosan úgy komponálta meg evangéliumi beszámolóját, úgy mutatta be Jézus messiási munkáját, hogy egyrészt folytonosan jelezte még a Jézus bizalmas tanítványainak az értetlenségét, sőt, hitetlenségét is, másrészt pedig érzékeltette, hogy Jézus szándékosan rejtette el istenségét – feltámadásáig; ahogy a református úrvacsorai ének mondja: "istenségét elrejtette, midőn testünket felvette."

Azért idézem fel ezt a tézist, amely bármelyik Biblia-olvasó közvetlen benyomása is lehet, mert bizonyos értelemben ennek képi ábrázolatját láthatjuk most Karátson Gábornak a Márk evangéliumához készített akvarelljein. Képek a nyílt titokról, a tudós tudatlanságról, az elrejtett nyilvánvalóról, a felfoghatatlan egyértelműről.

Élénken emlékszem rá, tíz éve talán, hogy egy értelmiségi (közéleti? – értelmiségi!) tolongás kellős közepén egymásba ütköztünk, ő pedig a reá jellemző magától értetődőséggel fordult hozzám, s kezdte fejtegetni, hogy micsoda lelemény számára a textus (a textus!) – ahogyan azt a Vizsolyi Bibliából olvassa, és ahogy most a képein olvashatjuk mi is, egy-egy evangéliumi történetnél. Az a rendes szöveg, ugye? – szegezte nekem az állító kérdést, ellenkező vélekedést eleve kizáró hangon. De azért többről volt itt szó, mint arról, hogy egy református lelkész (éppenséggel püspök) jóváhagyja lángolását a 16. század nyelv-rügyezésének e csodájáért. Tudta, vagy sejtette, hogy felvetésével mintegy elébe vágott az én kérdésemmek. Az pedig az lett volna, hogy miért érzi úgy, ahogy azt egy korábbi nyilatkozatában mondta, éppenséggel a Lukács evangéliumához készített akvarelljei kapcsán, hogy a mai szentbeszéd tradícionális megfogalmazással akarják kifizetni az embereket, és szinte semmit nem mondanak arról a nagy bajról, hogy az eget már elvesztettük, és a földet most kezdjük elveszíteni, mert ég nélkül nincs föld... és ezért nem lehet rendesnek lenni!? Vitatkoztam volna.

De, mondom, a kérdésével megelőzött: örök evangélium, régi szöveg és mostani alkotás; talán ezt akarta mondani. Vagy csak jelezni, erős meggyőződéssel, – hogy képeket festeni az evangéliumhoz olyan, mint az ég és a föld közé állani, és a képi világ lenyomatával jelezni, hogy az örök isteni, aki öröktől van, nem olyan nyilvánvaló – de itt van;

– továbbá régi szöveghez folyamodni és betűhíven papírra vetni, újramásolni vagyis újra leírni azt, nos ez olyan, mint a csoda közvetlen megértése;

– és sajátos módszerrel alkotni, feltételek nélkül itt, ma a vizualitás korában, amikor mindent felfal a kiábrázolás őrülete; olyan ez, mint helyet hagyni a szemlélő képzelet számára az ürességnek, ahol éppenséggel nincs elrejtve semmi, hogy előléphessen a minden; olyan ez, mint a gyógyulás.

Ez a három Karátson Gábor nem-tradícionális tradíciója, a rendkívüli rendes: ég és föld közé állani, a textusba kapaszkodni és gyógyítani.

Ezért képeinek tiszta jellegzetessége az, hogy a látomásai csak szemlélődés révén tárulnak fel számunkra; figyelem és átadottság nélkül pusztá példázatok maradnak. Idővel és alázattal sejtjük meg, hogy ezek itt, szavával élve, színes árnyékai annak, ahogyan az ég és a föld

találkoznak. A másik jellegzetességet abban találjuk, hogy akvarelljeinek áttetsző színei a rögzített szövegbe, a textusba kapaszkodnak, itt-ott még görögül is olvashatjuk, és a lókusok azonosításához ismeri kell a római számokat is. De ez nem maníros tradicionalizmus vagy kulturális ellen-forradalom, hanem egyszerű alázat: oda kell hajolni a képhez, oda kell hajolni a textus fölé, és térdet kell hajtani a keresztaláig alázatos, dicsőségben feltámadó Megváltó előtt.

(Megnyitó beszéd, Karátson Gábor, A kenyérszaporítás csodája c. kiállításán, Biblia Múzeum, 2017. október 25.)